

กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Process of developing the quality assurance system according to the
PDCA cycle of Mahachulalongkornrajavidyalaya University

บดินทร์ภัทร์ สายบุตร¹

Bordinphat Saibut

Received: March 19, 2019

Revised: March 31, 2019

Accepted: March 31, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2. พัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ 3. นำเสนอกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจและใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 รูปหรือคน ซึ่งเป็นตัวแทนบุคลากรสายวิชาการในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 11 แห่ง จำนวน 365 รูปหรือคน การวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนาในการคำนวณค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ($\bar{X}$) และการกระจายความเห็นด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ไปทำการเก็บข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการ

¹ สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Buddhist Research Institute, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจากการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 7 รูป แล้วนำมาสังเคราะห์เพื่อหาข้อสรุปในรูปแบบที่เป็นกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้น ทั้งด้านการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และการบริหารจัดการที่จะต้องมีการวางแผน ปฏิบัติการ การตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไข

3. กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA จะต้องมีการพัฒนาระบบการวางแผน การพัฒนาระบบปฏิบัติการ การพัฒนาระบบตรวจสอบ และการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในทุกกระบวนการและขั้นตอนในการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และการบริหารจัดการ

คำสำคัญ: กระบวนการพัฒนา ระบบประกันคุณภาพการศึกษา, วงจร PDCA, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the educational quality assurance of Mahachulalongkornrajavidyalaya University 2) To develop the educational quality assurance system according to the PDCA cycle of Mahachulalongkornrajavidyalaya University 3) to present the process of developing the educational quality assurance system according to the PDCA cycle of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. By using mixed methods research between quantitative research and qualitative research. Quantitative research used survey research and used questionnaires to collect information, including data from a sample of 191 persons

representing academic personnel under the Mahachulalongkornrajavidyalaya University in the northeastern region, 11 locations, 365 persons. Analysis using descriptive statistics to calculate the mean score and the distribution of the standard deviation (SD). Then the data were collected to find ways to develop the educational quality assurance system from qualitative research by collecting data from in-depth interviews from 7 key informants (monks). And then synthesized to find a conclusion in the model that was the process of developing the educational quality assurance system according to the PDCA cycle.

Findings were as follows:

1. The level of opinion towards the educational quality assurance of the Mahachulalongkornrajavidyalaya University in the northeastern region as a whole was at a high level. When considered each aspect, it was found that all aspects were at a high level.

2. The development of educational quality assurance system according to the PDCA cycle of Mahachulalongkornrajavidyalaya University in the northeastern region Including produce graduate, research, academic services Preservation of arts and culture And management that requires planning, doing, checking and acting.

- 3) he process of developing an educational quality assurance system according to the PDCA cycle must develop a planning system. Operating system development, development of monitoring systems and development, improvement in all processes and procedures in graduate production, research, academic services preservation of arts and culture and management.

Keywords: Process of developing, Educational quality assurance system, PDCA cycle, Mahachalalongkorn Rajavidyalaya University

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1-7 ได้มุ่งเน้นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจมากกว่าให้ความสำคัญที่จะพัฒนาการศึกษาและสังคม และตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) เป็นต้นมาได้มีการเน้นเรื่องการพัฒนาคนทั้งนี้เพื่อให้คนในสังคมได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539) ทำให้การพัฒนาประเทศที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2544) ให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุข และสร้างค่านิยมร่วมให้ตระหนักถึงความจำเป็น การปรับปรุงกระบวนการคิด เจตคติ และกระบวนการทำงาน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง โดยมุ่งพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ ใน 3 ด้าน คือ 1) สังคมคุณภาพ 2) สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ และ 3) สังคมแห่งความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ถือเป็นการเตรียมความพร้อมของคนและระบบให้สามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และแสวงหาประโยชน์อย่างรู้เท่าทันโลกาภิวัตน์ รวมถึงมีการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

หากมองในมิติการศึกษาปัจจุบันคุณภาพของผลผลิตจากระบบการศึกษาไทยยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะระบบการศึกษาของประเทศยังไม่อยู่ในฐานะที่จะสร้างคนที่มีคุณภาพที่ดีได้เต็มศักยภาพ ด้วยเหตุนี้รัฐจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาศักยภาพของคนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า โดยอาศัยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนตามเจตนารมณ์ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ไว้ในหมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (มาตรา 47-51) โดยในมาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ในส่วนของการประกันการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสถาบันการศึกษานั้นได้ถูกกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 48 โดยให้สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในและภายนอก และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ

บริหารจัดการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเป็นการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียนและเป็นที่ยอมรับของสังคมภายนอก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยในการกำกับของรัฐที่ดำเนินงานตามพันธกิจภายใต้การจัดการศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และได้ดำเนินการพัฒนาให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (MCU-QA) อย่างต่อเนื่องโดยนำวงจรการบริหารงานเชิงคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน (Core Process) เพื่อปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สามารถบรรลุตัวชี้วัดตามเป้าประสงค์ในการประกันคุณภาพการศึกษาตามที่กำหนดไว้ ระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการดำเนินงานในการประกันคุณภาพการศึกษาโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในมหาวิทยาลัยเป็นส่วนสนับสนุน ด้วยเหตุดังกล่าวมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้มีการขับเคลื่อนงานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2539 หรือก่อนที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 จะมีผลบังคับใช้ โดยทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งระบบการประกันคุณภาพภายในซึ่งประกอบด้วย 1) การควบคุมคุณภาพ 2) การตรวจสอบคุณภาพ 3) การประเมินคุณภาพ และเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้เข้ารับการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นรอบที่ 1 เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาในวงรอบการดำเนินการเมื่อปี 2545 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2546) และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบที่ 2 เพื่อเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาในวงรอบการดำเนินการในปี 2549 กล่าวได้ว่าที่ผ่านมามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2554)

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้ให้ความสำคัญในการประกันคุณภาพและได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพ โดยมีการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหน่วยงานให้บรรลุตามกรอบเป้าประสงค์ที่กำหนด โดยเฉพาะในส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มี 5 วิทยาเขต 6 วิทยาลัยสงฆ์ โดยในรอบการประกัน

คุณภาพการศึกษาในหลายปีที่ผ่านมา ยังมีหน่วยงานในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบางหน่วยงานที่มีผลการดำเนินการไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษา จึงถือเป็นโจทย์สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารจัดการตามกรอบพันธกิจของมหาวิทยาลัย ทั้งการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถข้ามผ่านหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขทางการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คำถามจึงมีอยู่ว่าในแต่ละวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ในสังกัดของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจะมีกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร และจะมีการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการในรูปแบบไหนเพื่อให้การประกันคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานและสอดคล้องตามพันธกิจของมหาวิทยาลัย ฉะนั้นกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงถือว่าเป็นคำตอบทางการบริหารจัดการ เพื่อให้การจัดการศึกษาของวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ในสังกัดของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และเป็นรูปแบบในการพัฒนาปรับปรุงระบบประกันคุณภาพให้มีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. เพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. เพื่อเสนอกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา อาทิ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารคุณภาพตาม

แนว PDCA รวมถึงบริบททางการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และหน่วยงานในสังกัดทั้งวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ ในการวิจัยเชิงปริมาณ มีตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ เพศ การศึกษา อายุ และประสบการณ์ทำงาน ตัวแปรตาม ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล ขณะที่ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นมุ่งศึกษาถึงการพัฒนาระบบการวางแผน (Planning) การพัฒนาระบบปฏิบัติการ (Doing) การพัฒนาระบบตรวจสอบ (Checking) การพัฒนาปรับปรุงแก้ไข (Acting) สำหรับขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยบุคลากรสายวิชาการในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 11 แห่ง จำนวน 365 รูปหรือคน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยผู้บริหารในระดับวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 7 รูป

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ด้วยการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ศึกษาความคิดเห็นจากตัวแทนบุคลากรสายวิชาการในสังกัดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 11 แห่ง จำนวน 365 รูปหรือคน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane ที่ความเชื่อมั่น 95 % และให้มีความคลาดเคลื่อน 5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 รูปหรือคน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือเพื่อทราบถึงบริบทการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำหรับการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การสัมภาษณ์ (In-depth Interviews) ผู้บริหารในระดับวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 รูปเพื่อศึกษารูปแบบและกระบวนการพัฒนาระบบการวางแผน (Planning) การพัฒนาระบบปฏิบัติการ (Doing) การพัฒนาระบบตรวจสอบ (Checking) และการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข (Acting) ก่อนที่จะมีการประมวลผลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์โดยคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและรายด้าน และเฉลี่ยรวมทุกด้าน ส่วนการสัมภาษณ์จะมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลจากทุกกลุ่มข้อมูลดังกล่าว โดยการเชื่อมโยงแนวคิด ทฤษฎีที่ได้กล่าวแล้ว เพื่อให้เห็นชุดความรู้ กระบวนการ และ

แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

1. การประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.03$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยที่น้อยสุด พบว่า ด้านการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ($\bar{X}=4.19$) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ ($\bar{X}=4.14$) ด้านการผลิตบัณฑิต ($\bar{X}=4.06$) ด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X}=3.91$) และด้านการวิจัย ($\bar{X}=3.86$)

2. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์มีส่วนประกอบที่สำคัญ คือ จะต้องมีการวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจติดตามการปฏิบัติงานตามแผน และการพัฒนาปรับปรุงเพื่อความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพการศึกษาในรอบต่อ ๆ ไป เป็นต้นว่า 1) วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ต้องมีแผนกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์รวมทั้งมีระบบและกลไก ตลอดจนมีการสนับสนุนทางทรัพยากรเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามแผน 2) ในการขับเคลื่อนคณาจารย์จะต้องมีส่วนร่วมในการบูรณาการการจัดการเรียนการสอนเข้ากับพันธกิจด้านอื่น ๆ 3) ผลงานวิจัยจะต้องมีคุณภาพ มีประโยชน์ สอนองยุทธศาสตร์ของชาติและมีการเผยแพร่อย่างกว้างขวาง 4) การบริการทางวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ควรมีรูปแบบการให้บริการทางวิชาการมีความหลากหลาย 5) ในการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมนั้น วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์จะต้องมีระบบและกลไกในการดำเนินงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ โดยมีการบูรณาการเข้ากับพันธกิจด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะการผลิตบัณฑิต 6) ในการจัดกิจกรรมที่ฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรมควรเป็นไปอย่างสร้างสรรค์ มีการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาองค์ความรู้และสุดท้าย 7) ในด้านการบริหารจัดการ วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์อุดมศึกษาจะต้องบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ขณะเดียวกันก็จะต้องมีการประหยัดที่สุด โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการขับเคลื่อนหรือดำเนินการบนหลักการแห่งความมีธรรมาภิบาลขององค์กร (Good Governance)

3. กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA

3.1 ด้านการวางแผน (Planning)

1) การผลิตนิสิต ควรมีการจัดโครงการพัฒนาผู้เรียน โครงการให้คำปรึกษา และการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมหลักสูตร

2) การวิจัย ควรมีสรางแรงจูงใจในการผลิตงานวิจัย การสนับสนุนและจัดหาแหล่งทุนวิจัย การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ และการสนับสนุนการตีพิมพ์และเผยแพร่ในระดับชาติหรือนานาชาติ

3) การบริการวิชาการ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการทางวิชาการ การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น และสังคม และการสร้างจูงใจและสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4) การทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ควรมีการสนับสนุนการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสาน พัฒนา เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมในชุมชนและท้องถิ่น การส่งเสริมและสนับสนุนภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และการสร้างแรงจูงใจให้แก่ปราชญ์ชาวบ้าน ปราชญ์ชุมชนผู้มีผลงานเป็นที่ประจักษ์

5) การบริหารจัดการ ควรมีสรางการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้านต่าง ๆ สรางการปลูกจิตสำนึกให้ประพฤติ ปฏิบัติ หรือบริหารงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล การส่งเสริมการบริหารจัดการให้เป็นไปตามครองธรรม

3.2 การปฏิบัติการ (Doing)

1) การผลิตบัณฑิต ต้องมีการพัฒนาบุคลากรมีคุณสมบัติครบพร้อมในการจัดการเรียนการสอน มุ่งพัฒนานิสิตให้เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม รักษาสัดส่วนของนิสิตต่ออาจารย์ สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรและสาขาวิชา มีการจัดบริการที่เป็นประโยชน์ให้กับนิสิตปัจจุบันและศิษย์เก่าอยู่เสมอ และมีบริการจัดหางานและการเตรียมความพร้อมเพื่อการทำงานหลังจากสำเร็จการศึกษา

2) การวิจัย ควรมีการจัดหาแหล่งทุนทางการวิจัยให้กับวิทยาเขตหรือวิทยาลัยสงฆ์ สนับสนุนตีพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยทั้งในระดับชาติและนานาชาติ หมั่นฝึกฝนพัฒนาทักษะและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการวิจัย และแสวงหาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่ ๆ มาสนับสนุนการวิจัย

3) การบริการวิชาการ ควรมีการสนับสนุนให้เกิดการบริการทางวิชาการแก่ชุมชนสังคมและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง ผ่านอำนวยการความสะดวกในการใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยเพื่อการบริการชุมชน ท้องถิ่น มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา จัดการอบรมประชุมสัมมนาเพื่อบริการวิชาการชุมชน ท้องถิ่น และควรบูรณาการการบริการวิชาการเพื่อก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนานิสิต

4) การทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติร่วมกัน มีการจัดหางบประมาณทั้งจากภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม และมีการเผยแพร่กิจกรรมการทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมต่อสาธารณชน

5) การบริหารจัดการ ควรมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปี แผนวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน แผนพัฒนาต้นทุนต่อหน่วยและด้านอื่น ๆ ร่วมกัน มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและประสิทธิภาพเพื่อเพิ่มโอกาสในการแข่งขัน

3.3 จัดระบบตรวจสอบ (Checking)

1) การผลิตบัณฑิต ควรมีการติดตามตรวจสอบการขับเคลื่อนในพันธกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การติดตามตรวจสอบโครงการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบัณฑิตให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้ การติดตามตรวจสอบการบริการให้คำปรึกษาทางวิชาการและการใช้ชีวิตแก่นิสิต การติดตามตรวจสอบการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรทั้งในเวลาและนอกเวลาแก่นิสิต และการติดตามตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้นิสิตและศิษย์เก่า

2) การวิจัย ควรมีการบูรณาการการวิจัยให้เข้ากับการจัดการเรียนสอนและพันธกิจอื่น ๆ มีการผลิตงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อการประกันคุณภาพศึกษาและค้นหาปัญหาอุปสรรคในห้องเรียน มีการตรวจสอบการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยให้ถูกต้องและเหมาะสมกับปัญหาหรือวัตถุประสงค์

3) การบริการวิชาการ ควรมีการติดตามตรวจสอบการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ มีการประเมินความพึงพอใจของเครือข่ายหรือสถานประกอบการในการบริการวิชาการ มีการประเมินความพึงพอใจพ่อแม่ ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษา และมีการประเมินความพึงพอใจการบริการวิชาการที่ตอบสนองคุณแก่ชุมชนและสังคม

4) การทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ควรมีการติดตามตรวจสอบโครงการด้านทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม การประเมินความพึงพอใจในโครงการด้านทะนุบำรุงศิลปะและ

วัฒนธรรม การประมวลผลการขับเคลื่อนงานด้านทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และประเมินผลกร
ยอมรับในทางภาครัฐและเอกชนในระดับชาติและนานาชาติ

5) การบริหารจัดการ ควรมีการค้นหาแนวปฏิบัติและการบริหารจัดการที่ดี
เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาให้ครอบคลุมทุกพันธ
กิจ เพื่อนำไปสู่การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อให้ประชาชนเกิดการยอมรับ ในการบริหาร
จัดการตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อประสิทธิภาพและคุณภาพ

3.4 พัฒนาปรับปรุงแก้ไข (Acting)

1) การผลิตบัณฑิต ควรมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมใน
พัฒนาการผลิตบัณฑิตในความรับผิดชอบ ตรวจสอบข้อด้อยในการผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาให้ดี
ยิ่งขึ้น แล้วนำไปสู่การวางแผน วัตถุประสงค์ ประเมินผล และคิดค้นวิธีแก้ไขการผลิตบัณฑิตอย่างสร้างสรรค์
และหมั่นปรับปรุงพัฒนาการผลิตบัณฑิตให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐาน พร้อมติดตามคุณภาพ
ผู้สำเร็จการศึกษาและประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานบัณฑิตเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ดี
ยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2) การวิจัย ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรสร้างสรรค์พัฒนา
งานวิจัยอย่างต่อเนื่อง และมีส่วนร่วมในการแผนพัฒนางานวิจัย พร้อมทั้งร่วมกันหาแนวทางแก้ไข
หรือลดข้อจำกัด อุปสรรค หรือปัญหาที่เกิดขึ้นทางการวิจัย เปิดโอกาสให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหา
และพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง หมั่นแสวงหาแหล่งทุนและเงิน
งบประมาณในการวิจัยให้เพิ่มมากขึ้น ควรให้ความสำคัญในงานวิจัยเพื่อรับใช้สังคมมากขึ้น ในเรื่อง
ของการตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิจัยหรือบทความวิชาการนั้นควรมุ่งไปสู่ในระดับชาติหรือระดับ
นานาชาติ และควรพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการในระดับต่าง ๆ บนฐานการสร้างสรรค์
งานวิจัย

3) การบริการวิชาการ ควรสร้างสรรค์ พัฒนางาน และประเมินผลงานด้านการ
บริการวิชาการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ติดตามงานบริการวิชาการ
เพื่อการเผยแพร่สู่สาธารณะ และพัฒนา ปรับปรุง หรือสร้างสรรค์ให้ดียิ่งขึ้น

4) การทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ควรมีการวางแผน ตรวจสอบ และ
พัฒนาผลงานด้านการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม สร้างระบบและกลไกเพื่อการสนับสนุนการ
ทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม และจัดทำแผนพัฒนาการทะนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรมเพื่อสร้าง
ความพึงพอใจต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง

5) การบริหารจัดการ ควรมีการสร้างสรรค์พัฒนาการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนด้านการบริหารจัดการ หมั่นตรวจสอบหาข้อบกพร่องเพื่อลดจุดอ่อนสร้างจุดแข็งทางการบริหารจัดการ จากนั้นให้พัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อสนับสนุนการประกันคุณภาพการศึกษาในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัย กระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วนำไปสู่การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ก่อนที่จะพัฒนาเป็นกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาวิจัยที่ค้นพบมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวนา กิตติวิมลชัย และคณะ (2551) ที่ศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยขอนแก่น แล้วพบว่าด้านวิชาการและการจัดการเรียนการสอนและด้านคุณภาพของบัณฑิตอยู่ในระดับมาก ขณะเดียวกันยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกษราตรี ไพชนนต์ศักดิ์ (2556) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสาขาวิชาในระดับบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาแล้วพบว่า ด้านการวิจัยและงานสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภรณ์ พลเยี่ยม (2542) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยการศึกษาการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย ขอนแก่น แล้วพบว่าด้านการบริการวิชาการอยู่ในระดับมาก แต่ในทางกลับกันผลวิจัยที่ค้นพบกลับไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุติพร ฉันทเฉลิมพงศ์ (2553) ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการรับรู้และการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของบุคลากรสังกัดหน่วยงานคณะมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ที่มีผลการวิจัยพบว่า มีการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมอยู่ในระดับปานกลาง แต่ในประเด็นการบริหารจัดการกลับมีความสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรบุญมี วรรณญากรณ์โนใจ และอัมพร ยานะ (2553) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยถึงการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนียะเยาแล้วพบว่าด้านการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษาวิจัยกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วนำไปสู่การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ก่อนที่จะพัฒนาเป็นกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาตามวงจร PDCA ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปสู่การประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. ในด้านการผลิตบัณฑิตควรมีการส่งเสริมให้อาจารย์ทำการศึกษาวิจัยเพื่อแสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ในศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปขยายผลในห้องเรียน ควรมีส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนิสิตต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและครบถ้วน และกระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอนจะต้องอาศัยหลักการร่วมมือร่วมพลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์จึงควรวางแผนปรับปรุงและส่งเสริมให้บุคลากรทำการศึกษาวิจัย จัดกิจกรรมนิสิตต่าง ๆ และร่วมมือร่วมพลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจัดกระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอนแก่บุคลากรให้มากยิ่งขึ้น

2. ในด้านการวิจัย ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการตีพิมพ์บทความวิจัยหรือบทความวิชาการตีพิมพ์ในระดับชาติและนานาชาติ ควรจัดหางบประมาณมาสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ ดังนั้นวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์จึงควรวางแผนปรับปรุงและส่งเสริมให้บทความวิจัยหรือบทความวิชาการของบุคลากรได้ตีพิมพ์ในระดับชาติและนานาชาติ มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ และอนุมัติจำนวนเงินต่อจำนวนอาจารย์ประจำและนักวิจัยอย่างเพียงพอ

3. ด้านการบริการวิชาการ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริการวิชาการแก่สังคมในระดับชาติ ริเริ่มและขับเคลื่อนการให้บริการวิชาการทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอิสระ หน่วยงานสาธารณะ ชุมชน และสังคมมากขึ้นกว่าห้วงเวลาที่ผ่านมา ดังนั้นวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์จึงควรวางแผนปรับปรุงและส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริการวิชาการแก่สังคมในระดับชาติ ทั้งภาครัฐและเอกชน หน่วยงานอื่น ๆ ชุมชน และสังคม โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายหรืออาจคิดค่าใช้จ่ายตามความเหมาะสม

4. ด้านการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ควรมีการกำหนดหรือสร้างมาตรฐานคุณภาพด้านศิลปะและวัฒนธรรมและมีผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สามารถดําเนินงานทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมได้ตามแผน และมีการกำกับติดตามให้มีการดําเนินงานตามแผนด้านทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม ดังนั้นวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์จึงควรวางแผนปรับปรุงและส่งเสริมร่วมกับบุคลากรในการกำหนดหรือสร้างมาตรฐานคุณภาพด้านศิลปะและวัฒนธรรมและมีผลงานเป็นที่ยอมรับในระดับชาติ มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้สามารถดําเนินการการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมได้ตามแผน และกำกับติดตามให้มีการดําเนินงานตามแผนด้านทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

5. ด้านการบริหารจัดการ ควรมีการพัฒนาการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ เช่น ด้านทรัพยากรบุคคล ระบบฐานข้อมูล การบริหารความเสี่ยง การบริหารการเปลี่ยนแปลง และการบริหารทรัพยากรทั้งหมด ครอบคลุมไปถึงการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทํานุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรมและมีการกำกับติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างใกล้ชิด ดังนั้น วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์จึงควรวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และพัฒนาให้มีคุณภาพครอบคลุมถึงการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทํานุบำรุงศิลปะ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยถึงรูปแบบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในรูปแบบอื่นเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานในการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ให้มีมาตรฐานที่สูงยิ่งขึ้น เช่น EdPEX เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษราตรี โพชนันต์ศักดิ์. (2556). การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพ การศึกษาของสาขาวิชาในระดับบัณฑิตวิทยาลัย. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พรบุญมี วรรณญาณกรณโนใจ และอัมพร ยานะ. (2553). การรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนีสืบยะ. (รายงานการวิจัย). พระยา: วิทยาลัยพยาบาลพระบรมราชชนนีสืบยะ.
- ภาวนา กิตติวิมลชัย และคณะ. (2551). ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการประกันคุณภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (รายงานวิจัย). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุดีพร ฉันท์เฉลิมพงศ์. (2553). การรับรู้และการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพการศึกษากายใน ของบุคลากรสังกัดหน่วยงานคณะมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี. (รายงานการ วิจัย). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2539). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2545-2549). กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2554). คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษากายใน สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนัก นายกรัฐมนตรี.
- อาภรณ์ พลเยี่ยม. (2542). การศึกษากายการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.